



MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 26 maja 2020 r.

DKO-WOK.4031.24.2020.AAK

**Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa**

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na pismo nr VII.7037.45.2020.AT z 15 maja 2020 r. w sprawie uczniów, którzy znaleźli się poza zasięgiem oddziaływania systemu oświaty w czasie epidemii COVID-19 uprzejmie informuję, co następuje.

Decyzja o zawieszeniu zajęć edukacyjnych podyktowana była narastającym zagrożeniem epidemiologicznym. Z uwagi na ogłoszenie 20 marca 2020 r. do odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, 20 marca br. Minister Edukacji Narodowej podpisał rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹. Od marca br. organizacja pracy

¹ Dz. U. poz. 492. Znowelizowano rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 410).

jednostek systemu oświaty jest dostosowywana do szczególnych warunków, związanych z ogłoszeniem na terenie Polski stanu epidemii. Wszystkie decyzje dotyczące organizacji pracy szkół podejmowane są odpowiednio do rozwoju sytuacji epidemicznej i rekomendacji organów państwa odpowiedzialnych za bezpieczeństwo zdrowotne obywateli.

Ministerstwo Edukacji Narodowej reaguje na bieżąco na zalecenia służb sanitarnych, medycznych i Ministerstwa Zdrowia, aby uczniom, nauczycielom, dyrektorom szkół i pracownikom administracyjnym szkół zapewnić bezpieczne warunki pracy w okresie pandemii.

W związku z przedstawionymi kwestiami wyjaśnienia wymaga zakres nadzoru nad szkołami i placówkami oraz wynikającymi z niego kompetencjami poszczególnych organów w tym zakresie. W przepisach prawa nie przewidziano możliwości bezpośredniego kontrolowania szkół i placówek przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi szkołami na obszarze danego województwa sprawuje właściwy kurator oświaty². W ramach sprawowanego nadzoru kurator oświaty uprawniony jest do kontroli w szkołach. Organ prowadzący szkołę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych³. W wymienionym zakresie nadzorowi podlega m.in. przestrzeganie przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły⁴. W obecnym stanie prawnym szkoły korzystają z dużego zakresu autonomii. Organ prowadzący szkołę, a w zakresie działalności dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej również organ sprawujący nadzór pedagogiczny, mogą ingerować w działalność szkoły wyłącznie w zakresie i na zasadach określonych w ustawie – Prawo oświatowe⁵.

Przepisy prawa oświatowego precyzyjnie definiują pojęcie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki oraz zakres czynności, do podjęciach których zobligowani są rodzice, dyrektorzy szkół i władze samorządowe.

² Art. 51 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2019 r., poz. 1148, z późn. zm.).

³ Art. 57 ust.1 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

⁴ Art. 57 ust.1 pkt 3 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

⁵ Art. 58 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

Zgodnie z przepisami ustawy – Prawo oświatowe wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. Dziecko w wieku 3-5 lat ma prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego. Dziecko w wieku lat 6 jest obowiązane odbyć roczne przygotowanie przedszkolne w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego. Obowiązek, o którym mowa, rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat⁶.

Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia⁷. Obowiązek szkolny spełnia się poprzez uczęszczanie do szkoły podstawowej publicznej lub niepublicznej.

Po ukończeniu szkoły podstawowej obowiązek nauki spełnia się przez uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadpodstawowej lub poprzez realizowanie, zgodnie z odrębnymi przepisami, przygotowania zawodowego u pracodawcy. Obowiązek, o którym mowa może być również spełniany przez uczęszczanie odpowiednio do przedszkola lub szkoły za granicą lub przy przedstawicielstwie dyplomatycznym obcego państwa w Polsce⁸.

Jak zauważono powyżej, Ministerstwo Edukacji Narodowej nie jest organem nadzoru nad działalnością szkół i nie kontroluje realizacji obowiązku szkolnego/nauki. Organy zobowiązane do egzekwowania tego obowiązku są wskazane w ustawie – Prawo oświatowe. W kwestii realizacji obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki ustawodawca nakłada obowiązki na władze samorządu terytorialnego, dyrektorów szkół i przede wszystkim rodziców dziecka. Zobowiązuje ich do podejmowania działań umożliwiających każdemu dziecku realizację konstytucyjnego prawa do nauki (art. 70 Konstytucji RP).

⁶ Art. 31 ust. 1, 4-6 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

⁷ Art. 35 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

⁸ Art. 36 ust. 8-10 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

Dyrektorzy publicznych szkół podstawowych kontrolują spełnianie obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkałe w obwodach tych szkół, a gmina kontroluje spełnianie obowiązku nauki przez młodzież zamieszkałą na terenie gminy⁹. Dyrektorzy szkół podstawowych, w obwodzie której dziecko mieszka, kontrolują również spełnianie obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego¹⁰.

Zgodnie z art. 40 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi szkolnemu obowiązani są do dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły, zapewnieniem mu regularnego uczęszczania na zajęcia szkolne oraz zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć. Rodzice dziecka spełniającego obowiązek szkolny w sposób określony w art. 36 ust. 10 lub 11 (poza granicami Polski lub przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce) są obowiązani do informowania w terminie do 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, o realizacji obowiązku szkolnego¹¹. Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi nauki, na żądanie wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której dziecko mieszka, są obowiązani informować go o formie spełniania obowiązku nauki przez dziecko i zmianach w tym zakresie¹².

Dyrektorzy publicznych szkół podstawowych kontrolują spełnianie obowiązków nałożonych ustawą na rodziców, tj. o których mowa w art. 40 ust. 1 pkt 1, 2, i 4 oraz współdziałają z rodzicami w realizacji obowiązków, o których mowa w art. 40 ust. 1 pkt 3 i ust. 3. Gmina prowadzi ewidencję spełniania obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki. Dodatkowo, wójt gminy (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany przekazywać dyrektorom publicznych szkół podstawowych na obszarze gminy informacje o aktualnym stanie i zmianach w ewidencji dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat.

Przepisy w zakresie kontroli realizacji obowiązku szkolnego/nauki nie zmieniły się w związku ze stanem epidemii. Długotrwały brak kontaktu z dzieckiem czy rodzicami dziecka jest zawsze bardzo niepokojącym sygnałem i zobowiązuje dyrektorów szkół do podjęcia działań w celu zarówno zlokalizowania dziecka,

⁹ Art. 41 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

¹⁰ Art. 33 ust. 2 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

¹¹ Art. 40 ust. 1 pkt 1-4 ustawy – Prawo oświatowe.

¹² Art. 40 ust. 2 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

jak i zdiagnozowania problemu oraz przyczyn nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia.

Niespełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji¹³. Przez niespełnianie obowiązku, o którym mowa w art. 31 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50% dni zajęć w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego, szkole podstawowej, szkole ponadpodstawowej lub placówce albo też zajęć w przypadku spełniania obowiązku nauki w sposób określany w art. 36 ust. 9 pkt 2 i w przepisach wydanych na podstawie art. 36 ust. 16 ustawy – Prawo oświatowe.

Jednocześnie informuję, że zgodnie z przepisami znowelizowanego rozporządzenia¹⁴ od 25 maja br. przywrócone zostaną zajęcia opiekuńczo-wychowawcze z możliwością prowadzenia zajęć dydaktycznych dla uczniów klas I-III szkół podstawowych. Utrzymany będzie obowiązek realizowania podstawy programowej. W zależności od sytuacji w danej szkole dyrektor zdecyduje, czy będzie to kształcenie w formie stacjonarnej, czy z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

W okresie od 25 maja 2020 r. do 7 czerwca 2020 r. rodzice mogą zdecydować o nieuczęszczaniu ich dzieci do klas I-III szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas I-III szkoły podstawowej. Do 7 czerwca 2020 r. w przypadku dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego rodzice mogą zdecydować o nieuczęszczaniu ich dzieci odpowiednio do przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Rodzice dzieci zachowują prawo do odpowiednio dodatkowego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku opiekuńczego, o których mowa w art. 4 i 4a ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem,

¹³ Art. 42 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 maja 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. poz. 871).

przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁵.

Zatem zgodnie z rozporządzeniem, o którym mowa powyżej¹⁶, jeśli rodzice w okresie wskazanym rozporządzeniem, zdecydują o nieuczęszczaniu ich dzieci na zajęcia stacjonarnie, lecz wybiorą kontynuację nauki w formie zdalnej, nie zachodzi sytuacja niespełniania obowiązku wychowania przedszkolnego oraz obowiązku szkolnego/nauki. Rodzice, którzy mają możliwość zapewnienia opieki dziecku i chcą skorzystać z oferty nauki zdalnej, realizując w ten sposób treści podstawy programowej na danym etapie edukacyjnym, mogą to uczynić zgodnie z przepisami znowelizowanego rozporządzenia.

Bez względu jednak na sposób realizacji treści podstawy programowej – w formie zdalnej czy stacjonarnej – nieusprawiedliwiona nieobecność ucznia (szczególnie długotrwała) musi być zgłaszana przez wychowawców klas, aby dyrektor szkoły mógł podjąć stosowne działania w ramach sprawowanej przez niego kontroli realizacji obowiązku szkolnego lub zawiadomić właściwe organy w przypadku obowiązku nauki.

Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

Maciej Kopeć
Podsekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

¹⁵ Dz.U. poz. 374, 567, 568 i 695.

¹⁶ Dz.U. 2020 r. poz. 871